

DEBRECZENI PROTESTÁNS LAP.

AZ EGYHÁZ ÉS ISKOLA KÖRÉBŐL.

<p>SZERKESZTŐSÉG, hova a lap szellemi részét illető minden küldemény intézendő: Füvészkert-utca 1079.</p>	<p>Megjelen hetenként egyszer, szombaton, egy íven. Előfizetési ár egész évre 5 frt. félévre 2 frt. 50 kr. Hirdetések díja: 100 szóig 1 frt; 200 szóig 2 frt; a másodszori hirdetésnél 100 szóig 80 kr; harmadiknál 70 kr. Bélyegdíj minden hirdetésnél külön 30 kr.</p>	<p>KIADÓ HIVATAL, hova a lap anyagi dolgaira vonatkozó minden küldemény intézendő: Főiskola, háznagyi hivatal.</p>
--	--	---

Tartalom. Egy pár szó leányaink érdekében! Spectator. — Tárcza. Adalékok stb. Tóth S. — Iskola ügy. Jelentés a debreczeni főiskolai tanszakok vizsgáiról. Dávidházy János. Székely Károly. — Közügyeink. Károli-émlékünnepély. Kun Bertalan. — Levél a szerkesztőhöz. Rác Miklós. — Külföldi hírek. — Szerk. posta. — Hirdetések.

Egy pár szó leányaink érdekében!

II.

Mi lenne hát mindenekelőtt a mi teendők? Talán legjobb lenne várni a zsinatig? Ott majd elhatározzák először elméletileg, hogy mily irányban vezetessenek leányaink. Azután hoznak gyakorlati törvényeket, melyeket szem előtt kell tartanunk. Megvallom, ettől nem sokat várok. Hideg törvény a felsőbb leányoktatás körül üdvös eredményeket nem eszközölhet. Kényszer sem vezethet jóra. Nézetünk szerint a samáriai asszony olajos korsóját kell elővinnünk. Nincs más mód, akármennyit törjük is a fejünket. Egyházkerületnek, egyházmegyének, egyeseknek áldozatot kell hozniok, hogy a felsőbb leányiskolák létesülhessenek. Nem látjuk-e, nem tapasztalhatjuk-e, hogy fiúiskoláink fejlesztése érdekében még most sem halt ki a buzgóság. A Sós Gáborok példája élő és ható. Ki tudja, hogyha az ily nemes jöltevők fölvilágosíttatnának, mikép époly égető szükség gondoskodnunk leányaink neveltetéséről s hitéletük fentartásáról, nem szakítanának-e el bizonyos összeget ily nemes és szent célra is? Meglehet, ábránd vagy talán túlhajtott képzelődés, de azt hisszük, hogy ha egyházkerületünk, püspökeink s világi uraink egymással karöltve intéznének az egyetemes egyházhoz buzdító szót, nem lenne az pusztában elhangzó kiáltás, mint nem volt eddig sem, ha valami életbe vágó kérdésben emelték föl szavukat. Ennél pedig életbe vágóbb kérdés alig lehet. Eljutott már ez a megoldás pontjáig. Tovább késlekednünk nem szabad. Ha a domesztika ügye, mint

hiszszük is, helyesebb alapokra lesz fektetve, ebből is lehet és kell némi összeget elszakítani. Nem elég csak egy oldalról védelmezni a várat. A jó hadvezér mindenhová kiterjeszti figyelmét. A vár minden oldalára küld őrséget.

Azt hisszük, hogyha aztán a segédeszközök fölhasználása után életbe léptethetjük azon felsőbb leánynevelő intézeteket, melyeket az egyházkerületben ajánlatba hoztak, nemsokára üdvös változások fognak bennünket meglepni. Ha ugyanis alkalmat nyújtunk a ref. vallású szülőknek, hogy helyesen vezetett felsőbb leánynevelő intézetekbe vihetik s adhatják leánygyermeküket, s ha a neveltetés csak annyiba kerül, mint p. o. az apáczáknál: akkor nem tarthatunk attól, hogy a szülék tőlünk elidegenedjenek. Bizony, nem lenne rossz, ha nálunk is, mint Németországban, meg tudnók honosítani a diakonissa-intézményt, melynek különösen az egyháziasság megőrzésére nézve van üdvös és maradandó hatása. Nem vagyok barátja az olyan külföldről átültetett rendszereknek, de ez olyan, mely könnyen meghonosítható volna. A fővárosban már működik is egy, még pedig ritka szép sikerrel.

Én elősmerem, hogy a tudományos oktatás terén a férfiaké az első rang, azt is beösmérem, hogy egyházas életök a növendékekben is fejtí az egyháziasságot, de már engedjenek meg, a nőnevelésnél a nőies modort ők nem taníthatják, nem is követhetik, sem épen azért, mert nem sajátjuk, át sem plántálhatják. A felsőbb leányoktatásnál is nő kezébe adnám a vezérszerepet. A nő kedélyvilágát csak nő értheti meg. Nem szenved kétséget, hogy a nőnevelésnél első föladat, hogy a lánykát oda képezze, mikép abból jó modorú, gyöngéd, szerető nő és anya váljék. A tudománynak és a legnagyobb gyöngédségnek az ő neveltetésénél elválhatlanul együtt kell járnia. Hiában, mi erre alig-alig vagyunk képesek, s ritka a férfiak közt az ilyen kivétel.

Felhozhatják ellenvetésül, hogy különösen a felnőt-

tebb, elkényeztetett leánykákat fegyelmezni nem könnyű dolog. Elösmerjük s alá is írjuk ezt. Épen ezért, míg az oktatásnál a vezérszerepet nőkre bizzuk, a neveltetés terén az igazgatói teendőkre nézve a felügyeletet a szigorúbb férfiak kezén hagyjuk. De azt sem lehet vitatnunk, hogy a felsőbb leányiskoláknál is a fegyelmet oly szigorúan gyakorolni nem lehet s nem is volna tanácsos, mint azt p. o. a gymnasiumokban alkalmazzuk. Ez a szigorú fegyelmeztség célját tévesztené. Angliában egy pár felsőbb leánynevelő intézetben, hol tanítónők, nevelőnők képezettek, ezelőtt kizárólag férfiak oktattak, mihelyt azonban ez intézetekből kellő számban kerültek ki képzett tanítónők, aztán olyanok, kik a vizsgát szabályszerűen kiállották s a tanári pályára léptek, ezeket alkalmazzák. Még ott is nőket alkalmaznak, hol internatus van, p. o. a Girton Collegében, továbbá a cambridge-i felsőbb leányiskolában is, pedig már itt fel van véve a tárgyak közé a latin és görög nyelv is. Hét tantárgyat tanítanak, u. m. 1) angol nyelv s irodalom, 2) latin és görög, 3) német, francia, olasz és spanyol nyelv, 4) számtan, 5) nemzeti s világtörténelem, 6) bölcsészet, 7) természettudomány. De látjuk, hogy p. o. az idegen nyelvek egy osztályba sorozvák. Említésre méltó, hogy a leánynövendékek, női tanáraik vezetése alatt a férfi növendékeknél aránylag jobb vizsgát tesznek le s általában még a természettudományok iránt is fogékonyabbak.

Nem azért hoztuk ezt föl, hogy szószerint kövessük ez eljárást, csak azt akartuk igazolni, hogy a nőtanárok által vezetett iskola semmivel sem áll alantasabb színvonalon, mint az, melyeket férfiak vezetnek.

Azt pedig örömmel konstatálhatjuk, hogy a protestáns egyház felsőbb leányiskoláiban sokkal alaposabban tanítanak, mint az úgynevezett apáca-iskolákban, hol csak a felületesség zománca tündököl. De hiában, sok szület épen ez a felületesség szédít el s csak későbbben győződik meg a felől, hogy mennyire tévedt.

De, fájdalom, a mi működésünket sok tekintetben megbénítják az anyagi nehézségek, melyekkel meg kell küzdenünk. S ha ily nehéz viszonyok közt is ennyit vagyunk képesek felmutatni, hová juthatnánk, ha összetett vállakkal, arányos erővel versenyezhetnénk a kath. nőneveléssel.

Meg kellene ezt figyelnie az egyetemes protestáns egyháznak. Nemcsak felekezetiességünk, egyháziasságunk megőrzése követeli ezt, de igénylik az általános szempontok is. Hív az idő, ne késlekedjünk. Szóljanak mások is. Nem bánom, üssenek, csak hallgassanak meg. Itéljenek szigorúan e czikk fölött is, csak aztán cselekedjenek azok, kik a dolog élén állanak.

Spectator.

Tárcza.

Adalékok a tiszántúli ev. ref. egyházkerület történetéhez.

1773. Október hó.

Jelenvoltak: Szilágyi Sámuel superintendens elnöklete alatt: Turi Mihály, Mátyus István seniorok; Zalányi Sámuel középszolnoki, Bélyei Péter debreczeni egyházmegyei küldöttei. Világiak közül: Szarka András és ifjú Szilágyi Sámuel.

Tárgyak:

1. Középszolnoki egyházmegye esperese Makódi Mihály elhalván, helyébe Mátyus István börvelyi lelkész választatott: megerősítették.

2. Teremi egyház középszolnoki egyházmegyében annyira desolált helyzetbe jutott, hogy csak 7 egyén van már ott vallásunkon; 60 frtra menő kötelezvényeit a senior vegye gondja alá, nem különben szent edényeit. Klenodiumait jegyezze be a tractus jegyzőkönyvébe. Hasonlóképen az elpusztult erdői egyház klenodiumai is jegyeztessenek be abba a jegyzőkönyvbe.

3. Mezőturon nagy viszály állott elő a lelkészek között; Kis Pál lelkész az ő esperesét és kollegáját rendtelenségekkel és heterodoxiával vádolja. Kiküldetnek vizsgálatra a generalis notarius, Szőnyi Bénéiamin, Szalacsi Mihály és Szarka András.

4. Ordinatio. Felavatóra jelentkeztek: Kabai Tóth Sámuel szeghalomi, Kaszoni András csengeri, Keresztúri György fülöp-daróczi lelkészek. De csak a két első avattatott fel. Az utóbbi szerezzen bővebb alapot a theológiában és katechesisben.

5. Marosi Imre debreczeni lelkész vádoltatik, hogy egyházi beszédében a királyi kormánybiztosról illedelmetlenül beszélt és azon lakosokat, kik a kormánybiztosnál keresnek ügyeikben orvoslátot, vipera fajzatainak nevezte. Vádolt megjelenvén a deputatio előtt, tagadja, hogy ilyet mondott volna. Utasítatik, hogy adja elő 1769. és 70. évtől kezdve elmondott beszédeit és azokat vizsgálják meg Mátyus István senior és Csánádi György.

6. Szabolcsi egyházmegyében míg az esperes jobban lesz, vagy meghal: a teendőkkal Kaszoni András bíztatik meg, mint prosenior.

7. Szöllősi Nagy Józsefnek adassék valami elégtétel, hogy atyja alkalmazása az illető esperes által megakadályoztatott.

8. Borbély István gálospetri lelkész többféle kihágásokkal vádoltatott, de ártatlannak találtatván, mindössze megintetik az esperes által.

9. Körtvélyesen a temetőben termett széna a lel-

készé legyen s az e tárgyban készített szerződés helyben hagyatik.

10. Kondor Boldizsár előterjeszti, hogy Komlói Andrást felszólította önként visszalépni a jegyzőségtől, de még csak nem is válaszolt; tehát makacsul ragaszkodik állásához.

11. Szentjánosiak kevesbíteni kívánják a belhivatalnokok részére teljesítendő fizetéseket. A határozat nincs bejegyezve. IV. köt. 68—72. l.

1774. Január hó.

Deputatio Superintendentialis.

Jelenvoltak: Szilágyi Sámuel superintendens elnöke alatt: Lovasi Péter, Szondi György, Turi Mihály, Soltész János, Kőrösi Mihály esperesek; Hatvani István, Sinai Miklós professorok. Világiak: Vay István, Domokos Lajos, Fráter István, Szarka András, Péchy Imre.

Tárgyak:

1. Beleznai Miklós által Bugyiban közöltetett Ő Felségének leírata, melynek meghallgatására ott voltak: a superintendens, a generalis notarius; továbbá Vay István és Rhédey Ferencz. Ezek előterjesztik az ottani megállapodásokat.

2. Az erdélyi gubernium parancsából a kémeri és zoványi egyházak imaházai elpecsételtettek, mert királyi engedelem nélkül bővítették ki, és mindkét egyház egy évig a templomlátogatástól eltiltatott. Az illető tractus curatora intézkedjék. Különösen megkérésendő Gróf Teleki László. Ha másként nem lehet segíteni e szomorú állapoton, Ő Felségéhez kell folyamodni. Mindkét egyház hívei azonban útasíttatnak, hogy az istenisztelet gyakorlásával meg ne szünjenek, legalább a parochialis házban végezzék szorgalmatosan azt.

3. Turi egyházban a lelkészek közt előállott viszály szép módjával elintéztetett, — a mint a küldöttség jelenti; ha valamelyik ismét kezdi az egyenetlenséget, az hivatalától meg fog fosztatni. Az egyességi pontok a két fél közt, levéltárba tételnek.

4. Komlói András ügyében kinevezett deputatio emlékeztettetik, hogy megbízatásának tegyen eleget.

5. A registrator hivatalosan feleskettetett a következő esküformával:

„Én N. N. esküszöm az élő Istenre, ki atya, fiú, szent lélek teljes szentháromság; hogy én ezen Venerabilis Superintendens által registratori hivatalba állíttatván, a protocolumot és ahoz tartozó leveleket rendbe veszem, regisztrálom és jó rendben tartom, annak hűségesen gondját viselem, a protocolumot legkisebben is nem változtatom és magamtól semmit ki nem adok; a Venerabilis Superintendens különös végzéseit és ott folyó dolgokat magamban tartom és ki nem

viszem; instructiomban kiadott kötelességemnek mindenben eleget tenni igyekezem. *Isten engem úgy segíljen!*“

6. Az egyeki egyház ügyében Ő Felségéhez felirat intéztessék, melyben ottani hitfeleink szomorú állapota, jogaink eltiprása, tüzetesen adassék elő.

7. Némely vármegyében meg van tiltva az esperesi visitatio: ezen tárgyban mielőbb felirat intéztessék Ő Felségéhez.

8. Diószegi egyháznak nem engedtetik meg, hogy az eddiginél kisebb vékát használhasson a belhivatalnokok fizetése kiszolgáltatásánál.

9. Nyüvedei egyházban keletkezett székper ügyében egy küldöttség járjon el. IV. köt. 72., 74., 75. l.

Tóth S.

(Folytatása köv.)

Iskolaügy.

Jelentés a debreczeni főiskolai tanszakok vizsgáiról.

Jeleztük annak idején, hogy főiskolánk egyes tanszakai-
nak nyilvános vizsgáin, szigorlatain főtiszt. püspök urunk megbízásából nagy. Dávidházy János és Székely Károly esperes urak voltak jelen, kik is az általok beható figyelemmel hallgatott vizsgák eredményéről írásbeli jelentést tettek a püspök úrnak. Főiskolánk jó nevének vélünk szolgálatot tenni az által, ha e jelentéseket egész terjedelmökben közléstesszük, megjegyezvén, hogy a tanítóképezdei vizsgákon már egyedül nagy. Dávidházy esperes úr képviselte főtiszt. püspök úr személyét. A jelentések így hangzanak:

Főtiszteletű és Nagyságos Püspök Ur!

Főtiszteletű püspök úr megbízásából debreczeni ev. reform. főgymnasiumunk ez évi zárvizsgáin jelen levén, az ezek folyamán nyert behatás eredményeül van szerencsénk azon megnyugtató jelentést tehetni, hogy nevezett gymnasiumunk ezer vizsgáival is arról tanúskodott, hogy úgy a tanár urak, mint tanítványaik hivatásszerű kötelességeiknek a szorgalmi időszak gyümölcsöző felhasználásával megfeleltek.

Tiszteletteljesen megjegyezzük egyszersmind, hogy bár a vizsgák ideje jóeleve közhírré volt téve, az érdeklődés a szülők részéről azok iránt alig a három alsó osztálynál volt észlelhető.

Végül tiszteletteljesen jelentjük, hogy a gymnasiumi vizsgák két napján, jun. 17. és 18-án a gymnasiumi vizsgák kezdete előtt meglátogattuk a theologiai tanfolyamon a párbeszédi vizsgákat is s mind az öt theologiai tanár úr öntudatos s eredményes előadásainak dícsérő gyümölcseit volt szerencsénk élvezni a vizsgát tevők kész, tájékozott feleleteiben. — Kötelességünknek ismerjük ez alkalomból különöbben fel-
említeni azt, hogy a practica theologia tanára a lelkészi hivatal körébe eső teljesen gyakorlati, a hivatal sikeres betöltésére nélkülözhetlen dolgokat mind nagyobb mértékben öleli fel s tanítványait ezek ismeretébe s gyakorlatába már az iskola fa-

lain belül oly mértékben bevezeti, hogy annak kedvező hatása az életben, a növendékek könnyű tájékozottságában kétségtelen bizonyosságát fogja találni.

Kiváló tiszteletünk nyilvánításával vagyunk Főtiszteletű Püspök Urnak

Debreczenben, 1890. június 20.

alázatos szolgálói
Dávidházy János,
esperes.
Székely Károly,
esperes.

Főtiszteletű és Nagyságos Püspök Ur!

Debreczeni tanítóképző intézetünk f. hó 23. és 24-ik napjain lefolyt nyilvános vizsgálói főtiszteletű püspök úr megbízása folytán jelen levén, tiszteletteljes jelentésemet a következőkben van szerencsém előterjeszteni.

Ugy a növendékek külső magatartása, mint komoly készségre valló feleletei feltűnő bizonyosságai egy lelkiismeretes tanárkar öntudatos, kitartó és összhangzó működésének. Nevelési ez elismerést annak számbavétele, hogy ez intézet növendékei nagy részben csekélyebb előképzettségű egyénekből gyűlnek, kiknek nehéz akadályokkal kell megküzdeni a már fejlettebb értelmet kívánó egy némelyik tantárgy elsajátításában. Azonban a gondos s minden áron sikert kereső vezetés s kitartás szerencsével küzdi le ez akadályokat.

A növendékek feles számmal felmutatott dolgozatai még egyfelől a külső csínról, másfelől komoly munkálkodásról s örvendetes előhaladásról tanúskodnak.

Nagyon dícsérendő, hogy a növendékek az önképzés tereén is kedvező eredménnyel foglalkoznak s e tekintetben elért eredményeikből kedvesen meglepő mutatványt nyújtottak a vizsga berekesztéseül előadott szavataikkal, összhangzatos énekkel s bemutatott zenekarokkal. A négy osztály növendékei közül 16-an orgonázni is tanultak s egymás után bemutatták ebbeli, teljesen kielégítő ügyességüket.

Szóval azon behatás, mely ez intézetünk vizsgálói támad, örvendetes s minden dícséretet megérdemlő úgy a növendékek, mint a tanár urak részére, kiknek működésében jólesőleg érezhető, hogy nem csak tanítóknak, de nevelőknek is tartják magokat.

Épen azért mert úgy ezen, mint a korábbi vizsgákon ily kedvező, örvendetes behatást szerzék, sajnálatom kell kifejezni a felett, hogy ezen minden gyámolítást megérdemlő derék intézetünk iránt oly csekély érdeklődés mutatkozik, hogy a vizsgák folyama alatt, az ügy iránt kiválóbb vonzalmat érző pár tanár úron kívül egyedül a királyi tanfelügyelő úr tisztelte meg ez intézetet látogatásával; holott épen a közelebről s az intézet beléleletéből, növendékeinek együtt látásából szerzett tapasztalat oszlatná el azon kételyt, mondhatnám kicsinylést, a melyben egyik-másik egyházunk részéről ez intézet — bizony érdemetlenül — még ma is részesül.

Hiányos lenne jelentésem, ha nem értesíteném főtiszteletű püspök urat azon elismerésről, melyben a vizsgán megjelent tanfelügyelő úr, nemesak mint hitsorsosunk, hanem ő maga által kiemelten, mint kir. tanfelügyelő, tehát államképviselő, ez intézetünket a vizsga helyén, tehát nyilvánosan részesítette, midőn azt e téren kiemelkedőnek jelezte.

Bezárom rövid jelentésemet, ajánlva ez intézetet főtiszteletű püspök úr további atyai kegyeibe.

Kiváló tiszteletem nyilvánításával vagyok Főtiszteletű püspök úrnak

Kabán, 1890. június 26.

alázatos szolgálója
Dávidházy János,
esperes.

Közügyeink.

Károli-emlékünnepe.

Főtiszteletű s Méltóságos Püspök Ur!*)

Mint a „Károli“ emlékünnepe rendező bizottság elnöke, van szerencsém értesíteni Méltóságodat az iránt, hogy bizottságunk a „Károli“ szobor leleplezésének s az ezzel összekötött ünnepélynek határidejét f. évi szeptemberhó 14-ik napjára tűzte ki, — miután a szobor szeptember 1-re fel fog állíttatni.

Miután ezen határidő nem messze távolban van: bizottságunk határozata szerint szükségesnek tartom Méltóságos püspök urat következőkről értesíteni s azoknak egyházkerületében leendő köröztetésére tisztelettel felkérni.

1. Miután a szobrászszal kötött egyezség szerint, a munkadíjat a szobor felállítása — és megbírása után azonnal ki kell fizetni s ezen díjösszeg még most sincs együtt, hanem kombinálható, hogy a lapszerkesztő urak által kezelt gyűjtésekből az kikerül; miután továbbá a szobor felállítása költségén felül más kiadások is vannak, melyeket fedezni kell: felkérem Méltóságodat, hogy méltóztassék körlevélben figyelmeztetni az illető gyűjtőket arra, hogy az általok gyűjtött és kezelt pénzeket f. évi augusztushó 10-ik napjáig küldjék be hozzám; részletesen kimutatva azt, hogy mely összeg, hol — és kiktől gyűlt? Továbbá méltóztassék felhívni az egyházakat, lelkész urakat arra, hogy folytassák tovább a gyűjtést; különösen oly egyházakban, hol még semmit sem, — vagy aránylag keveset gyűjtöttek. Mert meg kell vallanom, hogy a kegyeletes célra rendezett gyűjtés eredménye, még eddig, messze háttérben áll azon reménytől, melyet ehhez fűzött a közvélemény és várakozás.

Ugyanis eddigelé hozzám, részint egyes egyházakból, részint egyházmegyékből, — egyházkerületből összesítve csupán az erdélyiből, — részint egyes adakozóktól, 164 szám alatt, csak 5691 frt 9 kr folyt be. És így magáért a szoborért fizetendő 8000 forintból is kétezer forintnál több hiányzik. Hol van ezenkívül a tervezett szellemi emlék-alapítvány a „Károli“ névre?!

Látnivaló tehát, hogy mulhatlanul szükséges az egyházakat s egyháztalakat a további adakozásra serkenteni, hogy a nagy cél eléressék s vállalatunk szégyent ne valljon.

2. Felkérem főt. püspök urat arra, méltóztassék felhívni az egyházmegyék esperesait s általuk az egyes egyházakat, egyházmegyéket arra, hogy a kik az ünnepélyen résztvenni kívánnak, akár úgy mint az egyházkerületek, egyházmegyék küldöttei, akár mint magánosok: jelentsék Méltóságodnál ma-

*) Közlés céljából küldetett be hozzánk a püspök urakhoz címzett ezen bizottsági elnöki levél. Szerk.

gukat s Méltóságod legyen szíves azoknak névsorát augusztus 10-ik napjáig nekem megküldeni, hogy úgy az elszállásolás s ellátás, mint a könnyebb és jutányosabb utazhatás iránt a szükséges intézkedéseket megtehessek.

Czélunk ugyanis az, hogy mivel Göncz, a hol az ünnepély rendeztetik, kisebb mező-város, hogysem sok embert szállásra befogadhatna: a közel eső községek segítségét is igénybe kell vennünk, mind az ellátásra, mind az elszállásolásra nézve. E mellett a vasúti állomás Gönczhez háromnegyed órai távolságra esvén, — a „Hidas-németi”. — kocsikról, szekerekről is kell gondoskodnunk, melyek kedves vendégeinket Gönczre szállítsák.

Mindezek czélszerűbb eszközölhetése végett, czélunk az is, hogy utazó vendégeinket lehetőleg egy vasúti állomáson hozzuk össze az ünnepélyt megelőző napon, hogy ugyanazon időben juthassanak a Gönczhez legközelebb eső „Hidas-németi” vasúti állomáshoz.

Ez az állomás pedig, hol a vendégek összehozhatók, a miskolczi. Akár Erdélyből, akár Budapest felől, akár Dunántúlról vagy Tiszántúlról utazzanak a jönni szándékozók, Miskolczt ki nem kerülhetik. Ugyanazért a Miskolczon összejövő vendégek részére, ha annyin lesznek, hogy külön vonatot részökre rendezni jutányos és czélszerű lesz, azt fogunk rendezni s másnap reggel 8 órára így jutnánk el Gönczre. E czélból szükséges előre tudnunk, hogy kik és hányan jelentkeznek az ünnepélyre.

A nyomtatott egész programot később lesz szerencsénk szétszétás végett megküldeni.

Ezeknek atyafiságos közlése és ezek iránt kifejezett kérelmünk ismétlése mellett tisztelettel és szeretettel vagyok Miskolczon, 1890. júliushó 4-én

Méltóságos püspök úrnak

szeretve tisztelő kartársra

Kun Bertalan,
ev. reform. püspök.

Levél a szerkesztőhöz.

T. Szerkesztő Ur!

A közérdeknek kívánok némi szolgálatot tenni, midőn tisztelettel kérem a következő néhány sornak becses lapjában való közzétételét.

A kunhegyesi ev. ref. egyház előljárósága még a múlt évben elhatározta s a folyó év tavaszán már keresztül is vitte, templomunk s kettős tornyunk külsejének nagyobb mérvű reparációját, 9000 frtot meghaladó költséggel.

A javítás közben azonban olyan hibák is tűntek ki, melyekre nem számítottunk s melyeknek helyrehozását a vállalkozótól sem követelhetjük. Így nevezetesen, az egyik torony csillagjának rúdja kissé ferdén állott s midőn ezt kijavítani akarták: kitűnt, hogy a rúdat tartó oszlopfa — melyen pedig a gomb is áll — teljesen elkorhadt s mulhatatlanul szükséges helyébe újat tenni és pedig mindenik toronyban. Ámde ez csak a gombok, vitorlák és csillagok lebocsátása után történhetett meg, — midőn pedig ezen egykor igen díszes tárgyak földre kerültek: ismét kitűnt, hogy a rajtok, ezelőit 46 évvel végzett aranyozás immár nagyon is megkopott s közóhajjá lett, hogy csak új aranyozás után tétessenek vissza helyökre. De a mi vidékünkön egyáltalában nincs aranyozó mester, sőt távolabbi

vidéken sem ismertünk ilyent; az építési vállalkozónk által ajánlott egy aranyozóról pedig csakhamar kitűnt, hogy voltképen az is csak szobafestő és a mellett méregdrága ajánlatokat tett nekünk.

Fel voltunk akadva teljesen! Már Debreczenbe vagy Budapestre akartunk küldeni tudakozódás végett s még e mellett, az ácsok — bevégezvén egyéb munkájukat — a gomboknak stb. visszahelyezését erősen sürgették s így helyzetünk mind kényesebbé vált.

Ekkor tiszt. Kutas B. s. lelkész úr a Békés-Gyulán lakó Tőkés Sándor nevű aranyozó mesterre hívta fel figyelmünket, ki azon a vidéken igen jó hirnévnek örvend. Mi tehát azonnal meghívtuk Tőkés S. urat, ki is megjelenvén közöttünk, vele egységre léptünk úgy a már említett tárgyak megaranyozására, mint a toronykupolák újra festésére nézve.

Most már a munka be van végezve és én a hasonló helyzetbe jutó egyházak érdekében, kedves kötelességemnek ösmerem nyilvánosságra hozni, hogy Tőkés Sándor úr, míg egyrészt a legfinomabb (cattarin) aranylemezeket és a legjobb festékeket használta: másrésztől igazi szakértelemmel s jutányosan és gyorsan végezte munkáját és érette 15 évi felelőséget is vállalt.

Egyáltalában Tőkés Sándor urat oly megbízható és oly szakavatott magyar iparosnak ismertük meg, hogy őt, különösen az aranyozó szakban, egyházi előljáróságaink nagybecsű figyelmébe a legmelegebben ajánlhatom.

Kunhegyes, 1890. július 3.

Rácz Miklós,
ev. reform. lelkész.

Különfélék.

Ő cs. és ap. kir. Felsége egyházkerületünkben a pálfalvai egyházközségnek templomépítési és a bács-aranysói hitközségnek iskolaépítési célra magánpénztárából legkegyelmesebben 100—100 frtot adományozott.

Ő csász. és kir. Fensége József főherczeg úr, főudvarmesteri hivatala útján meghívatta leánya, Margit főherczegnőnek Thurn Taxis Albert herczeggel, f. hó 15-én d. e. 11 órakor Budapesten, a m. kir. Várak sz. Zsigmond kápolnájában tartandó házassági egybekelése egyházi megáldásának ünnepélyére főtiszt. Révész Bálint püspök urat is, ki a megtisztelő meghívásra levélileg válaszolt. Érdekes és örvendetes jele az idők változásának, hogy egy cs. és kir. főherczegünk leányának esküvőjére egy református püspök is meghívást nyer.

Személyi hír. Kenessey Béla, budapesti ev. ref. theol. tanár f. hó 7-én Uj-Tátrafüredre utazott, hogy ott, a konvent rendeletéből, istenitiszteleteket végezzen. Szép és hasznos belmissiói munka ez, melynek minél több hazai fűrdőnkre ki kellene terjednie. Üdvözljük konventünket a kezdeményezésért.

Debreczeni főiskola. Két héttel ezelőtt jeleztük a jogi alap- és államvizsgálatokra a múlt hó végén jelentkezett ifjak számát. Most közöljük, hogy az elmúlt egész iskolai évben első alapvizgára jelentkeztek 55-en, ezek közül jelesül képesítetttek 4-en, u. m.: Publik Ernő, Harcsár Géza, Serli Sándor és gr. Teleki Tibor; második alapvizgára jelentkeztek 33-an,

ezek közül jelesül képesítették 3-an, u. m.: Csúcs János, Tüdös László és Pokoly Lajos; jogtudományi államvizsgára jelentkeztek 10-en, ezek közül jelesül képesítettett ifj. Buzás Pál, végre államtudományi államvizsgára jelentkeztek 12-en, ezek közül jelesül képesítettett Szoboszlai Sándor.

Dicsőfi József debreczeni lelkész beköszönése. Julius 6-án tartotta meg Dicsőfi József, a debreczeni ev. ref. egyház újonnan választott lelkésze, a nagytemplomban beköszönő beszédét. Rendkívüli érdeklődéssel és várakozással nézett ennek elébe a városi közönség: ennek tulajdonítható, hogy már 1/29-kor megtelt a templom minden rendű és rangú áhítatos hallgatósággal. Kevésel 9 óra után, a 37-ik dicséret hangjai mellett jött be az új lelkész, a lelkészi kar s a teljes számú presbyterium kíséretében. Az alkalmi ének (235. dics.) elzengése után szószékbe állott az új lelkész s szívből jövő, megindító imádság után elmondotta beköszönő beszédét, a melyhez hasonló remek beszédet régen nem hallott a gyülekezet. Alapigéje volt I. Móz. 45, 3.: „Én vagyok a ti testvéretek József, él-e még az én atyám?“ Bevezetésében gyönyörűen rajzolja az előbbi és új élethívátása közötti különbséget. A tudás fájától, az évről-évre megújuló ifjúság tavaszától átjött a közélet súlyos feladatokkal járó terére, a hol már nemcsak ifjúsággal, hanem enyészettel, a gyászba borultak vigasztalásával is kell foglalkoznia. Ő szereti az Istent és az embereket, ezért vállalta el a lelkészi hivatalt. Megható képekben festi a testvéri szeretetet, melynek főkélléke az, hogy őszinte legyen. Rendkívül élénk színekben tárja fel az emberi ész, tudomány és műveltség esodás vívmányait: de annál inkább megdöbbeníti őt az emberiség két kísértő szörnyetege: a bűn és halál. Ezen betegségek közül csak a nagy Isten szerelme gyógyíthat meg, ezért kérdezi ő is az Irással: Él-e még az én Atyám? Nekünk nem olyan Istenre van szükségünk, a ki elvont fensőbbségében elzárkózik tőlünk, hanem olyan Atyára, a ki szeret bennünket. Nálunk protestánsoknál a lelkipásztorok nem képeznek felsőbb rendet, ő is lelkipásztor lesz, még pedig első sorban prédikátor, a mint őseink mondták. Végezetre rövid, egyszerű, de annál melegebb szavakban búcsúzik el a főiskolától, volt tanártársaitól, ajánlja magát a gyülekezet és az egyházi előljáróság szeretetteljes figyelmébe. Ezt az egyetlen órát vette ő — úgy mond — magának, melyben magáról beszélt, életének többi órái ügyis felebarátainak lesznek szentelve. A templomi közönség a legmagasztosabb érzelmek hatása közben oszlott szét, megtelve szeretettel és bámuló ragaszkodással új lelkipásztora iránt. Templom után a presbyteriumban Könyves Tóth Mihály lelkész üdvözölte lelkésztársai nevében ifjú kollégáját, kit aztán a lelkészi kar püspök úrnak, tisztelgő látogatás kíséretében bemutatott. Az nap estve Dicsőfi úr barátai és tisztelői körében társas vacsorában vett részt, mely folytonosan nemes komolyság és emelkedett hangulat uralma alatt állván, szebbnél-szebb beszédorozataival méltóan koronázta be a napot, melynek emléke örökké élni fog szívünkben.

Károli Gáspár emléke. Pap Imre lelkész úr H.-M.-Vásárhelyről a szellemi alapra 2 frtot küldött be hozzánk, mint Zsenati Ferencz tanító úr iskolája V. és VI. osztályának évvizsgálója alkalmával való gyűjtése eredményét. Bejött eddig nálunk a síremlékre 315 frt 71 kr, a szellemi emlékre 328 frt 09 kr, együtt 643 frt 80 kr, mely összeg takarékpénztárban kamatozik. Debreczen, 1890. jul. 10. Csiky Lajos.

A Károli élet- és jellemrajzra kitűzött pályakérdésre beérkezett két művet megbíráta már a s-pataki theol. akadé-

mia tanárkara. Egyik sem absolut becsű mű, de mindenik jól átdolgozható. A 30 darab aranyból 18 Novák Lajos abauj-baktai, 12 pedig S. Szabó József naprágyi lelkész művének véleményeztetett kiadatni, nevezett lelkész urak nevei tűnven ki a jelgés levelekből.

Az országos középiskolai tanáregyesület folyó évi közgyűlését júliushó 4. és 5-én tartotta Budapesten. Mintegy 130 egyesületi tag jelent meg, kik között debreczeni főgymnasiun munk tanárkarát Dr. Öreg János és Elek Lajos kartársaink képviselték. A közgyűlés lefolyásáról lapunk jövő számában bővebb értesítést hozunk.

Halálesetek. Nagy Imre vgrai lelkész tudatja velünk a szomorú hírt, hogy még nem egészen 2 éves fiacskája Iván, f. hó 6-án éjjel, édes anyja karjai közt, 13 hónapi sorvadás után meghalt. Két évvel ezelőtt, 1888. május havában volt már fájó alkalmunk kedves tanulóársunk, régi jó barátunk Adél nevű kis leányának halálát jelezni. Most is ugyanazon szeretetteljes részvétellel állunk a frissen hantolt kicsiny sírdomb előtt. Vigasztalja meg az Urnak szolgáját és édes feleségét az a hit, hogy a ki így tud sebezni, tud az gyógyítani is. Egyik gyermekök elment tavasszal, a másik elköltözött nyáron. Adjon az ég Ura a gyászba borult családnak sok szép tavaszt és boldogságban meleg nyarat. Adja meg ezt édes családi örömeik vidám boldogságában. — Meghalt továbbá Dr. Török István, kolozsvári ev. ref. kollégium igazgató neje, Beddi Anna asszony, életének 33-ik, legboldogabb házasságának 13-ik évében, folyó hó 8-án. Bánatos férj és 8 gyermek siratják, más távolabbi rokonokon kívül, az elhunytat. Legyen áldott emlékezete!

Felhívás pályázatra. Szász Gerő, a kolozsvári „Prot. Közlöny“ és a „Predikatori Társaság“ szerkesztője, ismételten pályadíjakat tűz ki, és pedig mint a megelőző években 200 francot aranyban. 1. Kívántatik ünnepi (karácsoni, husvéti vagy pünkösti) beszéd. Jutalma: 60 frank. 2. Kívántatik közönséges vasárnapi egyházi beszéd. Jutalma: 60 frank. 3. Kívántatik keresztelési agenda. Jutalma: 40 frank. 4. Kívántatik esketési agenda. Jutalma: 40 frank. A könnyen olvasható, idegen kézzel, tisztán leírt és jelgés levéllel ellátott pályamunkák beküldésének határideje 1890. augusztus 15-ike. Kéziratok nem küldetnek vissza; minden beküldött pályamű, ha nem nyer is, olybá tekintetik, mely a „Préd. Társaság“ való esetleges felhasználás végett, feltétlenül a szerkesztő rendelkezése alá van bocsátva.

A pankotai ev. ref. káplántanítóóság, — melylyel 10 forint havi fizetés, s ágynemű és világításon kívül teljes ellátás van összekötve, — üresedésben van, melyre egy állás nélküli, vagy kápláni vizsgát teendő ifjú ajánlata elfogadtatik. K ó c s a K á r o l y, ev. ref. lelkész.

Szerk. posta. x . . . Térszűke miatt késett. Jövő számban megindítom; még pedig először a közelebb jött cikket adom ki. — S. Sz. J. N a p r á g y. Levelét örömmel vettem s a lap küldetése felől gondoskodtam.

Laptulajdonos és felelős szerkesztő: **Csiky Lajos.**

PÁLYÁZAT

a bihari ev. ref. egyházmegyébe kebelezett mező-keresztési első osztályú egyház lelkészi állomására.

Javadalma, mely földből, pénzből, terményből, stolarékból s egyéb apróbb járandóságokból áll, — a hivatalos becslés szerint 1588 frt 75 krt tesz ki. A megválasztandó lelkész hivatalát 1891. ápr. 24-én elfoglalni, — s az egyházmegyei lelkészi gyámintézetnek kötelezett tagja lévén, — ennek szabályai szerint, első évi fizetésének felét a lelkészgyámoldai pénztárba átszolgáltatni köteles. Az ezen állomásra minősítettek felszerelt pályázati kérvényeiket f. évi jul. hó 31-ik napjáig nagyt. Szabó Károly esperes úrhoz Csökmőre — Biharmegye — adják be.

Debreczen, 1890. július hó 10.

Révész Bálint,
püspök.

PÁLYÁZAT

a debreczeni ev. ref. főgymnasiumban egy helyettes tanári állásra, melylyel a latin, magyar, német nyelv tanítása az alsóbb osztályokban heti 20 órán van egybekötve.

Javadalmazás 800 o. é. forint. Pályázat csak ev. ref. vallásúaknak nyitják. A felszerelt folyamodványok, melyekhez az életkort, vallást, végzett tanulmányt, eddigi hivataloskodást, tanári vizsgálat fokozatát és hadkötelezettségi viszonyt kitüntető okmányok csatolandók, a tiszántúli ev. ref. egyházkerület főtiszteletű püspökéhez intézve, a gymnasiumi igazgatóság-hoz beküldendők f. évi augusztus hó 10-ik napjáig. A helyettes tanári állás az 1890--91-ik iskolai év kezdetén lesz elfoglalandó.

Debreczen, 1890. július 11.

Tüdös János, főgymn. igazgató.

Pályázat tanári állásra.

A szászvárosi ev. ref. Kún-kollegium főgymnasiumánál egy classica-philologiai tanszék egyelőre, az államsegély rendszeresítéséig, helyettes tanárral töltetik be 800 frt fizetéssel. Ha az ó-classica litteratúrából képesített jelöltek nem akadnának, a latin és magyar irodalmi szakcsoportból képesített jelöltek is alkalmaztatnak.

A pályázni óhajtok felszerelt folyamodásukat folyó év július 25-ig a szászvárosi ref. Kun-kollegium előjáróságának (Hunyadmegye, Szászváros) annyival inkább nyujtsák be, mert később jövő folyamodások tekintetbe nem vétetnek.

Az erdélyi ev. ref. egyházkerület igazgató tanácsának, Kolozsvárt, 1890. május 27-én tartott üléséből.

2—2

Szász Domokos,
ref. püspök, mint elnök.

Parádi Kálmán,
tanügyi előadó.

Pályázat.

A dunántúli ev. ref. egyházkerület pápai főiskolájában a főgymnasium természetrajzi tanszékére, melylyel az alsóbb osztályokban a számtan, esetleg más melléktárgy tanítása van összekötve, pályázat nyitják. Heti óraszám: 22—23.

Évi javadalom: 1000 frt, azaz ezer forint, melyből 200 frt lakbér, továbbá egyelőre 50 forint ötödéves pótlék, az 1887-iki székesfehérvári ker. gyűlés 92. jk. sz. alatt körvonalozott módozattal.

A pályázati kérvényhez melléklendők: a) keresztlevél; b) erkölcsi bizonyítvány azon időtől fogva, midőn pályázó iskolai tanulmányait végezte; c) a jelzett tanszékre képesítettséget tanúsító tanári oklevél; d) szolgálati bizonyítvány; e) orvosi bizonyítvány a testi épség igazolására.

Pályázó csak ev. ref. vallású lehet; megválasztatása esetén kötelezett tagja leendő a tanári nyug- és gyámintézetnek. Egy év leteltével fog állandósíttatni, a midőn székét szaktudományára vonatkozó értekezéssel tartozik elfoglalni az iskolai év megnyitásakor.

A kellőleg fölszerelt pályázati kérvények 1890. aug. 15-ig főtiszt. és méltóságos Pap Gábor püspök úrhoz Rév-Komáromba küldendők.

Kocs, 1890. július 4.

László József,
főiskolai egyh. gondnok.

Pályázat.

A tiszaroffi ev. ref. egyházban újonnan szervezett egy fi- és egy leánytanítói állás betöltendő. Évi fizetés külön-külön 500 frt készpénz, évnegyedenként előre fizetve, 2 öl tűzifa, tisztességes lakás az iskolaépületben — melléképülettel, s a faiskolában kertilletmény. Kötelesség: a 6 osztályú fi- és leányiskoláknál az egyháztanács által megjelölendő 3—3 osztálynak a tiszántúli egyházkerület által kiadott tanterv és szabályrendelet értelmében való vezetése.

Ezen állomásokra csakis ev. ref. vallású okleveles tanítók pályázhatnak, s az állomások szeptember 1-én elfoglalandók. Kellőleg felszerelt kérvények augusztus 5-ig Tóth Miklós ev. ref. lelkész úrhoz Tisza-Roffra küldendők.

T.-Roff, 1890. július 4.

Szitás István,
iskolaszéki jegyző.

1—2

Pályázat tanári állásokra.

Az államilag segélyezett sepsi-szentgyörgyi ev. ref. Székely-Mikó-kollegiumhoz, mint főgymnasiunhoz, három rendes tanári állásra pályázat nyittatik. Az egyik tanszékkal a természet- és földrajz, a másikkal a magyar és német nyelvtan, a harmadikkal a mértani s szabadkézi rajz és írás tanítása van egybekötve.

A két első tanszék javadalma: 1200 frt fizetés, 200 frt lakáspénz; egy, esetleg két ízben 100 frt ötödéves szolgálati korpótlék. A harmadik tanszék javadalma: 1000 frt fizetés s 200 frt lakáspénz. A kinevezés mindhárom tanszékre a közoktatási m. kir. miniszter úr ő nagyméltósága jogkörébe tartozik.

Pályázók vallásukat, életkorukat, végzett tanulmányaikat, tanári képesítettségüket, eddigi szolgálatukat és hadkötelezettségüket feltüntető okmányokkal felszerelt folyamodványukat a sepsi-szentgyörgyi ref. Székely-Mikó-kollegium előljárásihoz folyó évi július hónap 25-ig adják be. Csak evang. reform. egyének folyamodványai vétetnek figyelembe.

Az erdélyi evang. reform. egyházkerület igazgató tanácsának, Kolozsvárt, 1890. június hó 8-án tartott üléséből.

Szász Domokos,
reform. püspök, mint elnök.

2-2

Parádi Kálmán,
tanügyi előadó.

Pályázat tanári állásokra.

A zilahi, államilag segélyezett evang. reform. főgymnasiumban egy német-latin nyelv és irodalmi, egy classica philologiai, egy mennyiség- s természet-tani és egy természetrajz-földrajzi rendes tanári szék betöltendő lévén, azokra ezennel pályázat hirdettetik.

Az állomások mindenikének évi javadalma 1000 frt készpénz és 200 frt lakbér-illetmény, negyedévi előleges részletekben fizetve; két ízben 100—100 frt ötödéves korpótlék. Ha valamelyik tanszékre okleveles pályázó hiányában helyettes tanár alkalmaztatnék, annak évi fizetése 800 frt lesz, havi előleges részletekben kiszolgáltatva.

A kinevezést az egyházi hatóság ajánlatára, végleges alkalmazással a n. m. vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter úr eszközli.

Csak evang. reform. vallású pályázók folyamodványai vétetnek figyelembe.

A pályázók kellőleg felszerelt folyamodványukat f. é. július hó 25-ig a zilahi evang. reform. kollegium előljárásihoz küldjék be.

Az állások az 1890—91. isk. év elején elfoglalandók.

Az erdélyi ev. ref. egyházkerület igazgató tanácsának, Kolozsvárt, 1890. június 8-án tartott üléséből.

2-2

Szász Domokos, **Parádi Kálmán,**
reform. püspök, mint elnök. tanügyi előadó.

Pályázat

a karczagi ev. ref. IV. osztályú gymnasiumban lemondás által üresedésbe jött két tanári állomásra, melyek egyikével a latin, magyar nyelv és irodalom, a másikkal a természetrajz és földrajz tanítása van egybekötve heti 20 órán.

Javadalmazás: 800, azaz nyolczszáz forint és 100, azaz egyszáz forint lakbér, évnegyedenként előre fizetve egyenlő részletekben az iskolai pénztárból.

Pályázat csak ev. ref. vallásúaknak nyittatik.

A teljesen felszerelt folyamodványok, — melyekhez életkor, vallás, végzett tanulmány. eddigi hivataloskodásról és hadkötelezettségi viszonyról szóló okmányok csatolandók, — az igazgató tanács elnökéhez f. évi július hó 16-ig bezárólag beküldendők.

Ha okleveles tanár választatik, azonnal állandósíttatni fog; ha nem okleveles tanár választatnék meg, két év alatt tanári oklevelet tartozik szerezni s csak azután fog állandósíttatni.

Megjegyeztetik, hogy a mennyiben a tantárgyak jelenlegi beosztása változást szenvedne, heti 22 óra számig más rokon tantárgyak tanítására is kötelezhetőek.

A megválasztott tanárok a Tiszántúli ev. ref. tanári nyug- és gyámintézetnek kötelezett tagjai.

Az állomások 1890. évi szept. 1-én elfoglalandók. Karczag, 1890. június 23.

Hajnal Elek,
ig. tan. elnök.

3-3